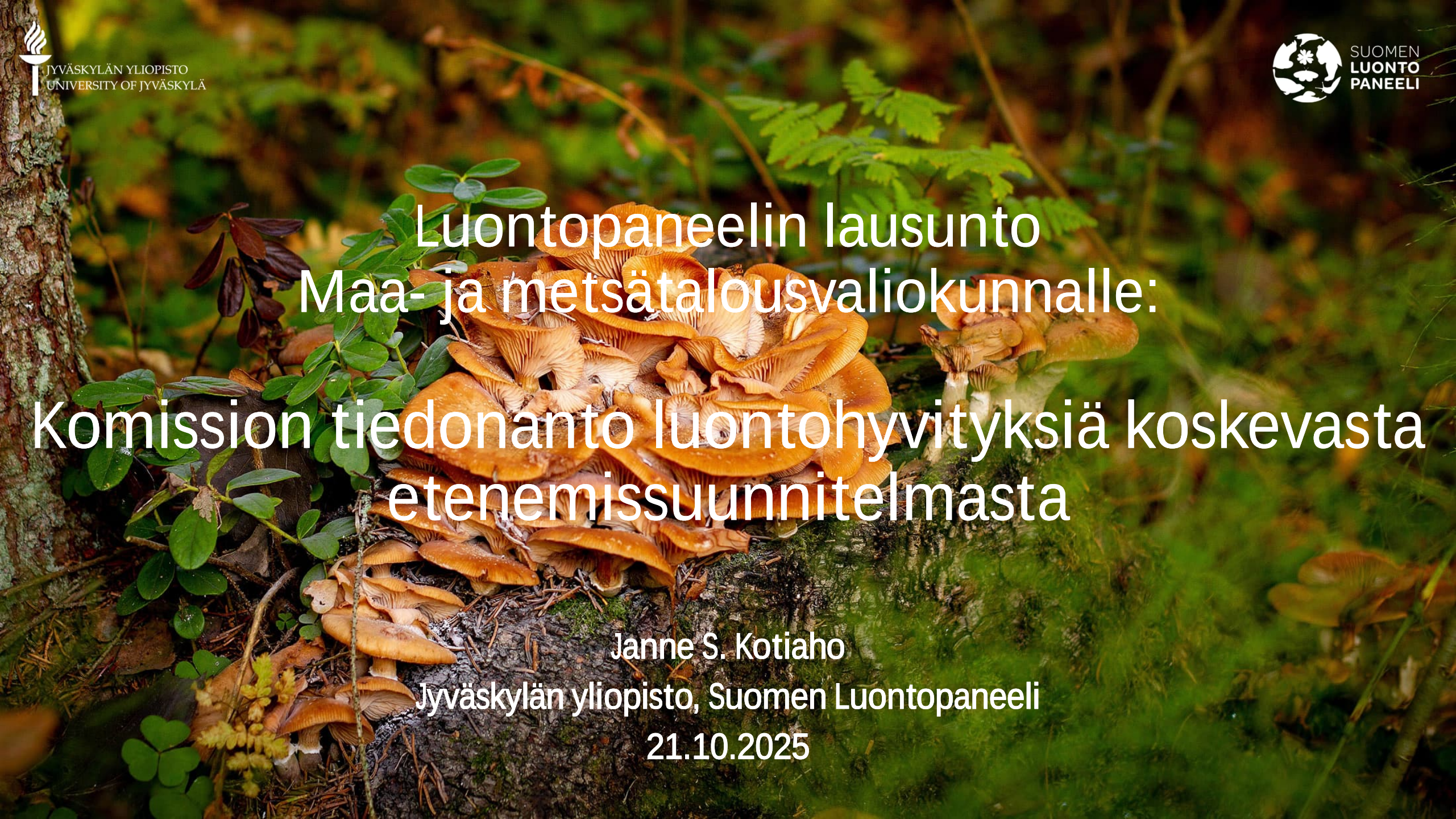

Luontopaneelin lausunto Maa- ja metsätalousvaliokunnalle:

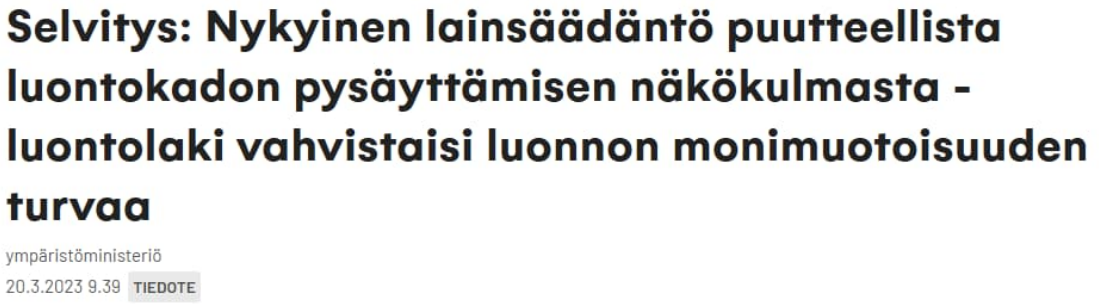
Komission tiedonanto luontohyvityksiä koskevasta etenemissuunnitelmasta

Janne S. Kotiaho
Jyväskylän yliopisto, Suomen Luontopaneeli

21.10.2025

Aiheuttaja maksaa -periaatteen mukainen kompensaatiovelvoite markkinoita vauhdittamaan

- Luontokadon pysäyttäminen ei ole mahdollista ilman, että haittoja vältetään ja lievennetään erilaisin toimenpitein, ja että väistämättöminä jäljelle jäävät luontohaitat hyvitetään vähintään täysimääräisesti.
- Luontohaittojen lievennyshierarkian noudattaminen ja ekologinen kompensaatio tulisikin säätää läpileikkaavaksi velvoittavaksi periaatteeksi kaikkeen luontoon ja ympäristöön vaikuttavaan toimintaan.
- Tähän oivallinen instrumentti voisi olla uusi vahva luontolaki.
- Tältä osin Luontopaneelin kanta poikkeaa Suomen kannasta, jossa pidetään tärkeänä vapaaehtoisuuden pohjalta etenemistä.

Aiheuttaja maksaa -periaatteen mukainen kompensaatiovelvoite markkinoita vauhdittamaan

- Luontopaneeli pitää hyvänä, että Suomen kannassa korostetaan lieventämishierarkian noudattamisen tärkeyttä luonnonarvomarkkinoilla.
  - Lieventämishierarkian noudattamista pitäisi edellyttää kaikessa luontoon vaikuttavassa toiminnassa
- Velvoittavasta luontohaittojen hyvittämisestä syntyvä kustannusvastuu ohjaisi jo itsessään toimijoita ensisijaisesti välttämään haittoja ja pienentäisi kustannuksia.
  - Velvoittavuus loisi luonnonarvomarkkinoille kysyntää.
  - Kasvanut kysyntä pienentäisi hyvitysten tuottajien investointiriskiä ja lisäisi hyvitysten tuotantoa.
  - Lisääntynyt tuotanto laskisi hyvitysten tuottamisen yksikkökohtaisia kustannuksia.
- EU:n ennallistamisasetuksen heikennyskiellon jouston käyttöönoton myötä Suomella on velvollisuus seurata hyvässä tilassa olevien direktiiviluontotyyppien heikennyksiä kohdekohtaisesti ja hyvittää heikennykset niin, että luonnon kokonaisheikentymättömyys toteutuu.
  - Jos haittoja aiheuttaville toimijoille säädettäisiin kompensaatiovelvoite, keventäisi tämä merkittävästi valtion taloudellista taakkaa ennallistamisasetuksen toimeenpanossa.
- Lievennyshierarkian noudattamisen todentaminen ja jäljelle jäävien luontohaittojen kompensaatiovelvoite olisi suoraviivaista toteuttaa hankkeiden luvituksen yhteydessä.

Luonnonarvomarkkinat kannattaa rakentaa olemassa olevan säädöspohjan varaan

- Suomen kannan mukaisesti myös Luontopaneeli pitää tärkeänä hyvitysten riippumatonta sertifiointia ja sitä, että hyvitykset pohjaavat tieteeseen perustuviin mittareihin.
- Suomen luonnonsuojelulain ekologisen kompensaation säädöksissä on rakennettu Suomeen vahva tieteeseen perustuva säädöspohja, jonka varaan luonnonarvomarkkinat kannattaa rakentaa.
  - Samalle pohjalle kannattaa rakentaa myös EU:n ennallistamisasetuksen myötä Suomessa jo voimassa olevan kompensaatiovelvoitteen toimeenpano.
- Erityisen hyvää Suomen lainsäädännössä on hyvitysalueiden pysyvä heikennyskielto ja selkeästi määritelty viranomaisvarmennus tuotettujen luonnonarvohehtaareiden määrälle.
  - Viranomaisvarmennus vastaa komission tiedonannossa mainittua riippumatonta sertifiointia.
- Säädöksissä määritellään luonnonarvohehtaarien, eli luonnonarvomarkkinoilla vaihdantaan sopivien yksiköiden, määrällinen laskenta riittävällä, operatiivisesti toimivalla tarkkuudella.
  - Luonnonarvohehtaari vastaa komission tiedonannossa kuvattua yksikköä, joka voidaan rekisteröidä, yhdistää, varastoida myöhempää käyttöä silmällä pitäen ja siirtää eli myydä ja jälleenmyydä.
  - Yksikön käyttötarkoitus samoin kuin muut yksityiskohdat kuten luonnonarvohehtaarien määrä ja tyyppi sekä kauppahinta on hyvä merkitä tuloillaan olevaan luonnonarvo- tai kompensaatiorekisteriin.

Korjataan suojeluhyvityssäädös ekologisen kompensaation lainsäädännössä

- Luonnonarvomarkkinoiden nopean skaalautuvuuden kannalta vapaaehtoisen ekologisen kompensaation lainsäädäntöön jäi kuitenkin valuvika, joka olisi hyvä korjata.
- Ongelma suojeluhyvityssäädöksessä on, että suojelusta saatava hyöty rajataan koskemaan ainoastaan luontaista palautumista, eikä hyödyksi saa laskea suojelun mahdollistamaa alueen luonnonarvojen säilymistä.
- Koska suojeluhyvitys on lisäksi rajattu vain luonnonarvojen edustaviin esiintymiin, joissa luontaista palautumista ei juuri tapahdu, laki tekee luonnonsuojelusta hyödytöntä osana ekologista kompensaatiota ja näin ollen myös osana luonnonarvomarkkinoita.
- Tieteellisesti vertaisarvioituja analyysejä lain vahvuuksista ja heikkouksista sekä siitä, kuinka ongelma voitaisiin korjata, on julkisesti saatavilla.

Ekologinen kompensaatio Suomessa: analyysi sääntelyn vahvuuksista, heikkouksista ja kehitysmahdollisuuksista

Vol 53 Nro 1 (2024)

Alue ja Ympäristö

Suojeluhyvityksen vaikuttava käyttö ekologisessa kompensaatiossa vaatii muutoksia luonnonsuojelulakiin

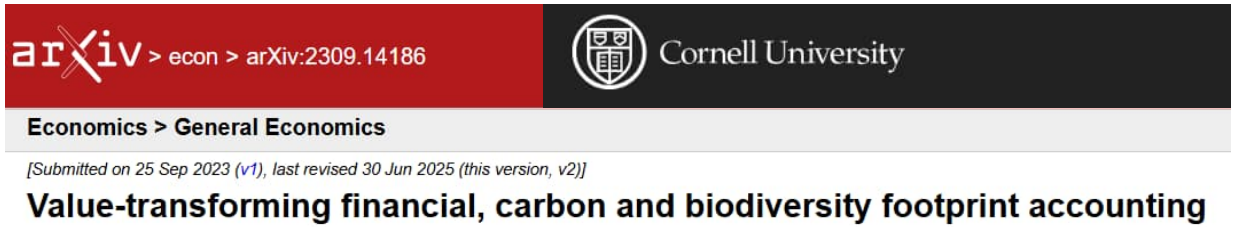
Vol 54 Nro 1 (2025)

Luontohyötyjen syntymisen ja myymisen ajankohdasta

- Komission tiedonannosta välittyy ajatus, jonka mukaan yksiköitä voisi tuottaa markkinoille myyntiin vasta kun luontohyötyjen syntyminen on havainnoin todennettu ja määrällistetty.
  - Toisin sanoen, markkinoille syntyisi myytävää vasta, kun luonnon tila on ennättänyt parantumaan.
- Jos tulkinta on oikea, poikkeaa se Suomen kompensaatiosäädöksistä: meillä hyvitykset voidaan laskea ennakollisesti seuraavan 30 vuoden ajalta parhaaseen tieteelliseen tietoon perustuen.
  - Suomen malli on joustavampi ja mahdollistaa luonnonarvomarkkinoiden nopeamman syntymisen
- Toisaalta komission tiedonannossa puhutaan vähitellen markkinoille myyntiin tuotavista luonnonarvoista, kun Suomen lainsäädännössä arvioinnin aikaväliksi on määrätty 30 vuotta.
  - Suomen lainsäädäntö ei käsittele sitä, mitä tapahtuu arvioinnin aikavälin jälkeen, pysyvää heikennyskieltoa lukuun ottamatta.
- On syytä selvittää, millä reunaehdoilla maanomistaja voisi uudelleen arvioida 30–60 vuoden, 60–90 vuoden jne. välillä syntyvien luontohyötyjen määrän ja tuoda ne markkinoille myytäväsi.
  - 30 vuoden jälkeen syntyvien uusien luonnonarvojen myynti markkinoilla loisi kannusteen metsänomistajille osallistua markkinoille, koska tällöin luonnonarvojen myymisestä voisi saada tuloa määräajoin puunmyyntitulon tapaan.

Luonnon samankaltaisuudesta ja paikallisuudesta

- Suomen kantana todetaan, että Suomi ei katso EU:n sisällä luonnonarvojen vaihdantaa mahdolliseksi siinä tarkoituksessa, että luonnolle aiheutuvaa haittaa voisi korvata toisaalla tehtävin toimin.
- Tämä kanta saattaa juontua ekologisessa kompensaatiossa usein toistetusta periaatteesta, että luontohaitta on syytä pyrkiä hyvittämään mahdollisimman lähellä haitta-aluetta.
  - Tämä on ekologisesti varsin hyvin perusteltua koska luonto ja sen monimuotoisuus on systemaattisesti aina sitä erilaisempaa mitä kauempana haitatulta alueelta hyvitysalue sijaitsee.
- Ajatus on kuitenkin puutteellinen, jos laajennetaan tarkastelu paikallisista haitoista yritysten ja muiden organisaatioiden hankintojen arvoketjuissa ympäri maapalloa syntyviin luontohaittoihin.
- Suomessa kehitetyn luontoekvivalentin avulla voidaan vertailukelpoisesti arvioida luontovaikutusta eri puolilla maapalloa
- Suomenkin voisi olla syytä harkita mahdollisuutta, että luonnonarvomarkkinoilla luonnonarvojen vaihdanta voisi tietyissä tilanteissa olla myös kansainvälistä.

Yritysten luontorahoituksen verokohtelusta

- Hallitus selvittää yritysten luontorahoituksen verokohtelua, jotta ennallistamisasetuksen toimeenpanoon saadaan kanavoitua myös yksityistä rahoitusta.
- Tilanteessa, jossa yritys hyvittäisi aiheuttamansa haitat, ja valtio antaisi kompensaatio-kustannuksista verohelpotuksen, olisi kyse siitä, että valtio osallistuisi hyvityksen kustannusten kattamiseen sen sijaan, että aiheuttaja maksaisi aiheuttamansa haitan täysimääräisesti.
  - Tällainen verohelpotus olisi vastoin aiheuttaja maksaa –periaatetta, joka on kansainvälisen ympäristö-oikeuden kulmakivi ja sisältyy myös EU:n perussopimukseen. Sen mukaan ympäristön pilaantumisen ehkäisyn ja haittojen korjaamisen kustannuksista vastaa aina toiminnanharjoittaja, ei valtio.
- Olisikin hyvä pohtia, kuinka luontorahoitukseen osallistumisen kannusteet saataisiin sellaiseksi, että valtio ei osallistu luontohaittojen aiheuttajien haittojen hyvittämiseen.
- Voisiko verovähennykset kohdistaa vain tilanteisiin, joissa toimija ylikompensoi haittansa?
  - Tällöin toimija maksaisi täysimäärisesti itse aiheuttamansa haitat ja saisi verovähennysoikeuden vain siltä osin kuin se pyrkii luonnon kokonaisparaneman aikaansaamiseen.
  - Oman toiminnan haittojen ylikompensaatio olisi aidosti luontoa hyödyttävää ja sen tukemiseen voisi verokannusteiden luomista harkita.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ
SUOMEN
LUONTO
PANEELI
KIITOS!
janne.kotiaho@jyu.fi
050 5946881